

Архиепископ Аверкий (Таушев)

«СОЛТА ГУБИ СИЛАТА СИ»

Признаци за приближаването на края на света [1]

„Нашето време е като че ли последно. *Солта губи силата си* [2]. У висшите пастири на Църквата е останало слабо, смътно, неправилно объркано разбиране на буквата, убиваща духовния живот в християнското общество и унищожаваша християнството, което е дело, не буква. Тежко е да видиш *на кого* е поверено и *в чии* ръце е попаднало Христовото стадо, на кого е предоставено неговото ръководство и спасение! Вълци, облечени в овча кожа, които се разкриват и се познават по делата и плодовете им. Но всичко това става по Божие допущение. Нека онези, които се намират в Юдея да бягат в планините (срв. Мат. 24:16)“. С такива думи е характеризирал още преди повече от 100 години църковния живот, на който е бил съвременник великият светилник на Руската църква, големият подвижник и духовен писател — наставник на православното християнско благочестие, епископ Игнатий Брянчанинов, един век от праведната кончина на когото ние молитвено възпоменаваме през настоящата 1967 година (+ 30 април 1867 г.). Нямаме ли ние още по-голямо основание да повторим тези негови страшни, предупреждаващи думи в наши дни? Тъкмо в това отношение — на пълен духовно-нравствен упадък, достигнал до крайните си предели, животът през последното столетие, особено от времето на катастрофата, разтърсила православна Русия, действително е отишъл *далече напред. Печален прогрес*, който ясно свидетелствува по богомъдрите думи на светител Игнатий Брянчанинов *за приближаването на края на света!* И наистина, може ли да се отиде по-надалече, когато онези, на които са поверени за ръководство човешките души, ги водят не към спасение, а към вечна гибел? При това за нас е особено важно, че епископ Игнатий, който от най-ранните си младежки години искрено и с цялата си душа се е стремил към истински духовно-нравствен живот и сам е показал висок образец на такъв живот, пише горните думи не голословно, а като нещо, което лично е преживял, както знаем от неговото *забележително жизнеописание*. А изводите от изпитаните лично от него разочарования и огорчения в тази област той е изложил писмено на много места в своите творения: „Аскетически опити“, „Аскетическа проповед“, „Писма до миряните“, „Принос към съвременното монашество“, „Отечник“ и други негови писмени трудове дошли до нас, които представляват изключително ценна библиотека за всеки, интересуваш се от въпросите на духовно-нравствения живот и особено за онзи, който желае не само да „философствува“ (това често бива съвсем безплодно и несползливо), но *да живее духовен живот*, какъвто действително е живял самият епископ Игнатий. Неговите творения са особено ценни за нас именно защото са извлечени *от неговия собствен духовен опит*. След като е нарисувал положителната картина на християнския духовно-нравствен опит в цяла поредица дълбоко назидателни творби и след като е показал как този опит се е въплътил в живота на св. Божии угодници през цялата история на християнството и особено в наставленията на св. подвижници на вярата и благочестието от първите векове на християнството, епископ Игнатий преминава към „последните времена“, като посочва признаците на тези „последни времена“ още в съвременната нему епоха (преди малко повече от 100 години). За нас е ценно и това, че еп. Игнатий, както сам той пише, винаги търси отговор и ръководство у древните отци-подвижници и твърде малко говори „от себе си“ и със свои думи, като предпочита да излага в творенията си техните мисли и нерядко дословно цитира казаното от тях.

Ето например как той говори за съвременната епоха в заключението на своя „Отечник“: „След като видяхме какво е представлявала древността, нека сега обърнем поглед към нашата **съвременност**. Какво можем да кажем ние за себе си? Как да живеем, как да постъпваме? Отговор на тези въпроси намираме у древните отци. Те са предсказали нашето положение. Те са ни предначертали и как да постъпваме при това положение. „В последните времена — е казал един от тях — онези, които истински ще служат на Бога, благоразумно ще се скрият от хората и няма да извършват пред тях чудеса, както в нашето време. Те ще вървят по пътя на деятелния духовен живот, **против със смирение**, и в Царството небесно ще се окажат по-велики от отците, които са се прославили с чудотворство.“ (4-ти отговор на преп. Нифонт). Какво дълбоко наставление, какво утешение за нас се крие в пророческите думи на този знаменосец и духоносен отец!“ Колко важно е за нас това указание! От него следва ясният извод: там където има много шум, самореклама, търсене на популярност, т. е. където явно липсва смирението, а се вижда стремеж към слава, към издигане на себе си в очите на другите с действителни или преувеличени, мними трудове и заслуги — там няма истинско богоугождение. Какво има там тогава? — „**Там има само едно лицемерие**“, привежда епископ Игнатий думите на св. Тихон Задонски. „Бой се от това лицемерие — поучава по-нататък епископ Игнатий. — Бой се от лицемерието преди всичко в самия себе си, а след това и в другите. Бой се от него, тъкмо защото то е **характерно за нашето време** и може да зарази всеки, който се отклони макар и най-малко към лекомислено поведение... Преследвай лицемерието в себе си, гони го от себе си. **Отдели се от множеството заразени от него хора**, действащи съзнателно и несъзнателно под негово влияние, прикриващи служението си на света със служение на Бога, търсенето на временни блага с търсене на вечни блага, прикриващи под маската на святост един порочен живот и душа, всецяло предадена на страстите.“ Това е първата характерна черта, особено присъща на нашето време, която епископ Игнатий разкрива като опитен познавач на духовния живот, предпазвайки ни от нея. Втората черта, която светителят Игнатий неведнъж посочва в своите творения, това е **изчезването на благодатните наставници на истински духовно-нравствен живот**, и във връзка с това — едно явление, което е особено важно да знае и помни в наше време всеки, който искрено търси спасение — **умножаването на лъжеучителите**, заблудени от бесовска измама и въвличащи след себе си целия свят в тази измама. Необходимо ни е двойно по-голямо внимание, както многократно ни предпазва в своите трудове епископ Игнатий, за „**да не помислим вълка за пастир**“ и да не се доверим лекомислено на човек, който може да погуби душата ни, като я поведе по лъжлив път. По думите на епископ Игнатий нашето време е време, в което крайно ще намалеят духоносните наставници. Да се намери истински „старец“, каквито са били старците-наставници от първите векове на християнството е вече невъзможно и затова много по-безопасно е да се ръководим от Свещеното Писание и светоотеческите творения. Самият епископ Игнатий си спомня колко много той е страдал от почти постоянни срещи с духовни „ръководители, боледуващи от слепота и самоизмама, и колко горчиви и тежки, разтърсващи разочарования“ е изпитал при това. Трета характерна черта на нашето време — това е необикновеното **умножаване на съблазните** — най-различни, от всякакъв вид. Всички те ще отвличат човека от искреното, нелицемерно служение на Бога. „Горко на света от съблазните, защото съблазни трябва да дойдат“ (Мат. 18:7) е предвъзвестил нашият Господ Исус Христос. И идването на съблазните е допуснато от Бога, както и нравственото бедствие, причинено от тях. Към края на света съблазните ще станат така много и така силни, че „понеже беззаконието ще се умножи, у мнозина ще истине любовта“ (Мат. 24:12) и „Син Човеческий кога дойде, ще намери ли вяра на земята?“ (Лук. 18:8). „Земята Израилева“ — Църквата, ще бъде „поразена от меч“ — от

убийственото насилие на съблазните и „ще опустее“ (Иез. 38:18 — по слав. прев.). **Тогава животът по Божиите заповеди ще стане много труден.** Той ще стане такъв, защото за живеещите сред съблазните ще бъде невъзможно да не се поддадат на тяхното влияние. Както ледът, когато върху него действа топлината, губи своята твърдост и се превръща във вода, така и сърцето, изпълнено с добра воля и подхвърлено на влиянието на съблазните, особено когато това влияние е постоянно, се отпуска и се променя към зло. „О, бедствено време! О, бедствено състояние!“ — възкликва светител Игнатий, съзерцавайки пагубното зрелище на съблазните. „Какво нравствено бедствие, незабележимо за недуховните хора, но несравнимо по-страшно от всички потресаващи видими бедствия. О, бедствие, което започва във времето и не завършва във времето, но преминава във вечността! О, бедствие на бедствията, разбираемо само за истинските християни и истинските монаси и неразбираемо за онези, които то ще поразии и погуби!“ Колко ценни са тези думи на епископ Игнатий! Ето, ние вече стоим пред лицето на всички многообразни, неизброими съблазни, които правят така труден за съвременните хора живота по Бога, а мнозина ли днес си дават ясна сметка за крайната гибелност на тези съблазни? В света, пред нашите очи, се извършват потресаващи събития, като например кървавата катастрофа, постигнала Русия, създаването на безбожнически, богоборни държави, откритата борба с Бога и Църквата и явното служение на сатаната. А колко много хора като слепци не виждат нищо от това и даже се сърдят, когато им го посочат: „Какво говорите! В това няма нищо особено. Винаги е било така.“ Тази духовна слепота, от която са заразени едва ли не по-голямата част от съвременните хора, наричащи се даже християни (уви, сред тях има и немалко християнски свещенослужители!), както и всички съблазни, които се умножават от ден на ден и правят все по-труден живота по Бога — всичко това по думите на епископ Игнатий е явен признак за вече започналото и бързо напредващо в наши дни **Отстъпление**, предсказано от св. ап. Павел в неговото второ послание до Солуняни (2 Сол. 2:3). „Животът по Бога, — казва епископ Игнатий, — ще стане много труден поради **всеобхватността на Отстъплението. Умножилите се отстъпници, наричащи себе си и външно представящи се за „християни“ (! !), с това по-лесно ще могат да преследват истинските християни.** Те ще ги обградят с безчислени козни, ще поставят безбройни препятствия пред тяхното добро намерение да се спасяват и да служат на Бога, както казва св. Тихон Задонски. Те ще действуват против Божиите раби и със силата на властта, и с клевети, и с лукави хитрости и козни, и с различни измами, и с жестоки гонения... В последните времена истинският монах (разбира се, това се отнася не само за монасите, но и за всички истински християни) едва ще може да намери някое далечно, скрито убежище, за да може в него малко по-свободно да служи на Бога, без да бъде въввлечен насила от Отстъплението и от отстъпниците в служение на сатаната.“ Кой, след като е видял всичко, ставащо сега в света, където вече открито се служи на сатаната, може да каже, че това време още не е дошло? То несъмнено е дошло, щом епископ Игнатий още преди повече от сто години е писал за неговото настъпване, като е посочил и явни признаци за това. Ето как силно и ярко пише той: „Колкото повече напредва времето, толкова потежко ще става то. Духът на християнството — незабележимо за суетящата се и служеща на света тълпа, но твърде забележимо за онези, които бдят над себе си, — се отдалечава от хората, като напуска света и го предава в ръцете на неговото падение“. В тези думи е много важно да обърнем внимание, че Отстъплението е сякаш незабележимо за онези, които принадлежат към „суетящата се и служеща на света тълпа“, които сами са станали толкова пусти духовно, че са се посветили на служение на този свят „лежащ в злото“, по думите на Апостола (I Йоан 5:19), загубили са духовното си зрение и затова всичко, което става днес в света им се струва напълно естествено и нормално, като нещо, което

трябва да се приеме. Затова те много се сърдят на онези, които се опитват да им отворят очите и им пречат по такъв начин да живеят спокойно, за свое удоволствие. Ето какво пише по-нататък епископ Игнатий: „Изпълнява се предсказаното в Писанието за Отстъплението от християнството на същите народи, които някога са преминали от езичеството към християнството. Отстъплението е предсказано с най-голяма яснота от Св. Писание и свидетелствува за това, колко вярно е всичко, казано в него.“ Ето защо истинският, правилно вярващ християнин не бива да изпитва никаква „паника“ пред мрачната картина на Отстъплението, от което така наивно и неразумно се боят някои хора, предпочитайщи да „не го забелязват“ и да мълчат за него. Истинският християнин знае от думите на самия Спасител, че всичко това „трябва да стане“ (Марк 13:7; Лук. 21:9) и той не бива да затваря очи пред действителността, а трябва напълно съзнателно да се отнася към това, което става, правилно да преценява и претегля всички събития, в които се проявява Отстъплението, за да знае как да се държи при тези обстоятелства и да не бъде увлечен от потока на Отстъплението, което може да стане незабелязано за самия него при небрежност и недостатъчно внимание. Напътвайки ни как да постъпваме в такива случаи епископ Игнатий казва: „Отстъплението е допуснато от Бога. Не се опитвай да го спреш с немощната си ръка...“ Какво означава това? Нима трябва да се примирим с Отстъплението и сами да участвуваме в него? — Не, разбира се! А ето какво: „**Отдръпни се, опази се от него самият ти** — повече не се иска от тебе. Опознай духа на времето, изучи го, за да избегнеш по възможност неговото, влияние!“ Колко е важно в наше време да помним, да носим в ума и сърцето си това скъпоценно наставление на великия светилник на руската църква! Ето защо е престъпно да се мълчи за Отстъплението, да залъгваме себе си и другите, че всичко е наред и няма за какво да се безпокоим: макар да не е по нашите сили „да спрем Отстъплението с немощната си ръка“, дългът на християнската любов ни повелява не само „да се отстраним“, „да се предпазим от него“, но да предпазим и нашите близки, ако те самите не го виждат и не го забелязват. В подобни случаи трябва винаги да помним прекрасните думи на един от най-великите стълбове на нашата Православна Църква, св. Григорий Богослов: „С мълчание се извършва предателство към Бога“. Не бива да се мълчи за онова, което е най-важно: **спасението на човешките души!** Нека сега проследим по-нататъшните мисли на епископ Игнатий, тъй като те ни отварят очите за снова, което става днес в света: „От известно време насам Отстъплението е започнало да се извършва бързо, свободно и открито. Това несъмнено ще има най-печални последици. Нека бъде Божията воля!“ Нима това не е очевидно за нас? Още сравнително неотдавна изглеждаше съвсем невъзможно това пълно безсрамие в религиозно-нравствения живот на хората, което се върши сега пред очите ни и стига до пълно отречение от Христа, до отхвърляне на всякакви религиозно-нравствени устои и до открито служение на сатаната. В наши дни е станало страшна действителност не само тайното, скрито, но и явното, открито гонение, стигащо до проливане кръвта на изповядащите Христовата вяра. И немислимо е да се прави някакво сравнение между това съвременно гонение на Христовата вяра във всичките му разновидности и гонението по времето, когато е изгрявало християнството. Тогава християните са били преследвани от езичници, непознаващи истинския Бог — Христа, а сега яростно и ожесточено, злобно гонят Христовата вяра хора, които **отлично знаят за Христа** и за проповядваното от Него възвишено учение. Много често теча са съзнателни отстъпници от Христовата вяра, продали душата си на сатаната заради земни блага. Страшно е да четем по-нататъшните предсказания на епископ Игнатий, които се сбъдват сега пред очите ни.

„Милосърдният Бог да запази останалите вярващи в Него. Но този остатък е *оскъден* и става все по-оскъден и по-оскъден... По всичко се вижда, че съдбата на Православната вяра се приближава към решителната развръзка... Само особена Божия милост може да спре всепагубната нравствена епидемия и то да я спре *за известно време*, защото без друго трябва да се изпълни предсказаното в Писанието. Съдейки по духа на времето и по брожението на умовете, можем да предположим, че *зданието на Църквата*, което отдавна се клати, *ще се разтърси страшно и бързо*. Няма кой да спре това, няма кой да се противопостави. Мерките за укрепване биват заимствувани от света, който е враждебен на Църквата и те по-скоро ще ускорят нейното падане, отколкото да го спрат.“ Тези думи като че ли се отнасят направо за нашето време! Самите ние сега сме свидетели на това „страшно и бързо“ разтърсване на Църквата. И наистина мерките, които се предприемат, са заимствувани съвсем не оттам, откъдето трябва да се вземат — не от областта на духовното, а все от същия свят, „враждебен на Църквата“, от областта на човешките страсти, които подтикват хората да мислят не онова, което е Божие, а онова, което е човешко. И разбира се, такива мерки не само няма да спрат падането на Църквата, а напротив, още повече ще го ускорят. „Почакайте, какво говорите?“ — ще кажат някои. „За какво падане на Църквата може да става дума, когато имаме такова сигурно обещание, дадено от Христа: „Ще съградя Църквата Си и портите адови няма да ѝ надделеят“ (Мат. 16:18)? Това е съвсем вярно и думите Христови, разбира се, са неотменни. Но кой знае защо забравяме, че в тези думи на Христа не са посочени границите на Църквата, която портите адови няма да надделеят. Не е казано коя именно ще бъде тази Църква: Константинополска, Руска, Българска, Сръбска или пък някоя друга. Казано е просто „Църква“, което означава, че до края на света и до Второто пришествие Христово истинската Църква няма да изчезне от лицето на земята, а ще съществува. Църквата ще си остане Църква с всички високи обетования и благодатни пълномощия и права, които ѝ принадлежат, даже ако в нея остане само един епископ и съвсем малък брой вярващи. А всичко останало „ще се разтърси“ и „ще се срути“, ще бъде надделено от „портите адови“, макар и да продължава да нарича себе си „църква“. Ето какво иска да каже епископ Игнатий и какво трябва да имаме предвид, за да направим правилна преценка на събитията, ставащи в наше време.

„Няма от кого да очакваме възстановяване на християнството — казва по-нататък епископ Игнатий. — Съсърдите на Св. Дух са пресъхнали окончателно и навсякъде — даже в манастирите, тези съкровищници на благочестието и благодатта, а Тялото на Божия Дух може да бъде поддържано и възстановено само от средствата на този Дух. Милосърдното Божие дълготърпение забавя и отсрочва решителната развръзка заради малкото останали спасяващи се, а между това гниещите или вече изгнилите достигат пълно тление. Спасяващите се трябва да разбират това и да се възползват от времето, дадено им за спасение, защото „времето е съкратено“ и за всекиго от нас преминаването във вечността не е далеч. Към положението на Църквата трябва да се отнасяме спокойно и същевременно *трябва да го разбираме*. То е допуснато свише. Старец Исаяя ми казваше: „*Осъзнай в какво време живеем*. Не очаквай общо благоустройство на Църквата, а бъди доволен от това, че на хората, които желаят да се спасят, е дадена такава възможност.“ Тези наставления са отправени сякаш непосредствено към нас, за да не униваме, да не паднем окончателно духом, виждайки какво става наоколо. Разбира се, както неведнъж отбелязва епископ Игнатий, в такова време най-тежко е да понасяш духовната самота. „Спасявай себе си! Блажен ще бъдеш ако намериш поне един верен сътрудник в делото на спасението: това е велик и рядък дар Божий в нашето време. Пази се да не би в желанието си да спасиш ближния, той да те увлече в пропастта на погибелта. Това се случва ежечасно.“ Ето колко трудно за

спасение ще бъде това време, а то вече е настъпило. „Всеки да спасява душата си“, е казано на последните християни и това е казано от Божия Дух“ — подчертава тази трудност епископ Игнатий, желаейки да ни внуши особена бдителност, особено внимание към себе си. Все по-усилено разрастващото се Отстъпление, в епохата на което ние вече сме навлезли, (както се вижда от много признаци и от свидетелството на епископ Игнатий) ще предшествува появяването в света на Христовия противник — антихриста. То трябва да подготви неговото идване и възцаряване и да бъде „увенчано“ от него, а след това ще настъпи страшният период на последната, решителна борба на дявола с Бога и с Неговия помазник — Христа. За това епископ Игнатий говори в своето прекрасно слово *„За чудесата и знаменията“* (в 4-ти том на съчиненията си), като се основава на предсказанията на много отци на Църквата. Появяването на антихриста ще бъде естествена последица от „оскъдняването на духовното познание и разбиране у хората“ и от „отсъствието на истинско богопознание“, поради което „делата на дявола ще бъдат приемани за дела Божии.“ Цялата обстановка в света преди идването на антихриста ще бъде такава, че антихристът ще се яви като неизбежно следствие от тази наистина антихристиянска обстановка, от цялото антихристиянско умонастроение на света. Ето защо св. ап. Иоан Богослов говори за „много антихристи“ (1 Иоан. 2:18), ето защо може да се говори за проявите в света на антихристовия дух дълго преди възцаряването на самия антихрист. И да говорим за това съвсем не означава да се наемем смело да предсказваме времето на появяването на антихриста, което според учението на словото Божие никому не е известно със сигурност, макар и да са посочени много признаци за неговото идване. Но да се говори за това е нужно, за да не се увлечем от антихриста, който ще бъде необикновено изкусен измамник и прелъстител, способен да върши даже лъжливи знамения и чудеса. Ето какво казва за тази опасна и гибелна за душите измама епископ Игнатий, като се основава на учението на словото Божие и на светите отци: „Преди Второто Христово пришествие когато християнството, духовното знание и духовното разсъждение ще станат крайно оскъдни сред хората, „ще се появят лъжехристи и лъжепророци и ще покажат големи личби и чудеса, за да прелъстят, ако е възможно и избраните“ (Мат. 24:24). Самият антихрист ще извършва множество чудеса, ще пораждава и удовлетворява с тях плътското мъдруване и невежеството на хората. Той ще им даде „знамение от небето“, което те търсят и за което жадуват. „Неговото появяване — казва св. ап. Павел — ще стане „по действие на сатаната, с всяка сила, и с поличби, и с лъжливи чудеса, и с всяко несправедно прелъстяване на ония, които загиват, защото не са приели любовта на истината за свое спасение“ (2 Сол. 2:6-10). Незнанието и плътското мъдруване, виждайки тези чудеса, ни най-малко няма да се замислят, но веднага ще ги приемат като сродни с техния собствен дух и в своето заслепение ще признаят и ще изповядат действията на сатаната за най-велика проява на Божията сила. Така антихристът ще бъде приет твърде бързо, необмислено (преп. Ефрем Сирийски, част 2). Хората няма да преценят, че неговите чудеса нямат никаква блага, разумна цел, никакво определено значение, че те са чужди на истината, преизпълнени с лъжа, че са едно чудовищно, всезлобно, лишено от смисъл актьорство, което се стреми да удиви, да предизвика недоумение и самозабрава, да увлече, да измами и заблуди със своя бляскав, но празен и глупав ефект. Не е чудно, че чудесата на антихриста ще бъдат приети безпрекословно и с възторг от отстъпилите от християнството, които са станали врагове на истината и врагове на Бога. Те са се подготвили за открито, дейно приемане на пратеника и оръдието на сатаната, на неговото учение, на всичките му действия, след като съвременно са встъпили в духовно общение със сатаната. Достойно обаче за дълбоко внимание и плач е това, че чудесата и действията на антихриста ще поставят в затруднение и самите *Божии избраници*“. Горните предпазващи думи на епископ

Игнатий са особено важни за ония, които гледат лекомислено на съвременната подготовка на света да приеме антихриста, които остават слепи въпреки всичко ставащо наоколо им и не желаят да видят явните признаци на водената с бясна скорост подготовка за възцаряването на антихриста от страна на неговите слуги, вече продали душата си на сатаната за земни блага — за свободно, безпрепятствено удовлетворяване на „похотта на плътта“, „похотта на очите“ и „житейската гордост“, т.е. заради сластолюбието, сребролюбието и славолубието (1 Йоан. 2:16). Необходимо е да знаем и помним колко голямо ще бъде лукавството на антихриста и колко хитро ще действа той, щом даже „Божиите избраници“, т. е. истинските християни няма да могат да „разкрият“ веднага какво представлява антихристът и да го изобличат, щом и те няма да могат от самото начало да го познаят. Причината за трудното разпознаване на антихриста и за неговото силно влияние върху хората, според думите на епископ Игнатий „ще се състои в неговото адско коварство и лицемерие, с които той изкусно ще прикрие най-ужасното зло, в неговата необузdana и безсрамна дързост, а също така в пълното съдействие, което ще му оказват падналите духове и най-сетне в неговата способност да извършва чудеса — макар и лъжливи, но поразителни“. Коварството и лицемерието са особено характерни черти за нашето време. Възпитавайки ги в хората, човечеството се подготвя по такъв начин към по-леко и безболезнено приемане на антихриста. „Човешкото въображение, — казва епископ Игнатий — е безсилно да си представи такъв злодей, какъвто ще бъде антихристът. Не е свойствено на човешкото сърце, даже покварено, да повярва, че злото може да достигне такава степен, каквата то ще достигне при антихриста. Той ще започне да тръби пред себе си, както са правели неговите предтечи и предобрази, ще се нарече проповедник и възстановител на истинското богопознание. А хората, които не разбират християнството, ще видят в него представител и поборник на истинската религия и **ще се присъединят към него**. Ще затръби той пред себе си, ще се нарече обещания Месия. С радостен глас ще побързат да го посрещнат питомците на плътското мъдруване. Виждайки неговата слава, могъщество, гениалните му способности и всестранно развитие във всички области на този свят, те ще го провъзгласят за бог и ще станат негови съратници (преп. Ефрем Сирий, слово 106). Антихристът ще се показва пред хората кротък, милостив, изпълнен с любов и с всички добродетели. Ще го признаят за такъв и ще му се поклонят заради неговата „възвишена добродетелност“ онези, които приемат само падналата човешка истина и не са се отрекли от нея заради истината на Евангелието (преп. Макарий Велики, беседа 31). Антихристът ще предложи на човечеството най-високо земно благополучие и благоденствие, ще предложи почести, богатство, великолепие, материални удобства и наслаждения. И търсещите земни блага ще приемат антихриста и ще го нарекат свой господар (Благовестник, обясн. на Йоан 5:43). Ето точна картина на онова, което и днес вече наблюдаваме, макар че самият антихрист като определена конкретна личност още не се е явил. Неговите „предтечи“ обаче вече действуват в света и то по същия начин, по който ще действа самият той. От тази гледна точка стават разбираеми за нас всичките съвременни течения в църковно-религиозния живот от рода на икуменизма, всички тези пламенни призови към обединение „в името на християнската любов“, целия този разцвет на чисто земната, подхранваща човешките страсти и похоти външна култура и цивилизация, цялото съвременно увлечение от „благотворителност“, криещи зад себе си „мръсни пари“ и довеждаща до безизходно подчинение приелите ги. И каква бдителност и мъдра предвидливост са нужни, за да отличим тук истинското от лъжовното, искреното от лукавото и лицемерното, действителния благодетел от слугата на идващия антихрист, коварно разстилащ своите мрежи. Колко е опасно в наше време за истинския християнин да се свързва с „благотворители“ и да се ползува от „благодеяния“! Но това още не е всичко.

„Антихристът ще открие пред човечеството, подобно на майсторско театрално представление, зрелище на поразителни чудеса, необясними за съвременната наука. Той ще всява страх с ужаса и необикновеността на своите чудеса, ще удовлетворява с тях безразсъдното любопитство и грубото невежество на хората, ще удовлетворява тяхното тщеславие и човешка гордост, техните плътски разбирания и тяхното суеверие, ще доведе до недоумение човешката ученост. Всички хора, които се ръководят от светлината на своето греховно естество и които са се отчуждили от ръководството на Божията светлина, ще бъдат увлечени от измамника и ще му се покорят“ (Откр. 13:8). Началото на всичко това ние виждаме още сега и можем ясно да си представим какво ще стане, когато се появи самият антихрист. „Знаменията на антихриста ще се явяват предимно във въздуха (преп. Ефрем Сирин, Слово 106) — там е мястото, където сатаната господствува най-вече (Ефес. 2:2; 6:12). Неговите чудеса ще действуват преди всичко върху зрението, като го привличат и измамват (Св. Симеон Нови Богослов — за третия вид внимание). Св. Иоан Богослов, съзерцавайки в своето Откровение събитията, предшествуващи края на света казва, че антихристът ще извършва велики дела, та дори и огън ще сваля от небето на земята пред човеците (Откр. 13:13). Това чудо Писанието посочва като най-голямото знамение на антихриста и мястото, където то ще се извършва е въздухът. То ще бъде величествено и страшно зрелище“. Началото на това ние вече виждаме под формата на всякакви необикновени, нечувани досега изобретения, които действуват именно във въздуха. „Чудесата на антихриста ще допълват въздействието от неговото лукаво поведение. Те ще направят повечето хора на земята негови последователи. Противниците на антихриста ще се смятат за **размирници**, врагове на общественото благо и обществения ред. Те ще бъдат подложени на скрито и явно преследване, на мъчения и смърт.“ И това вече ни е познато! Не само антихристът, но и неговите предтечи и слуги в наше време са започнали вече „скрито и явно преследване“ на всички истински християни, а на някои места като например в Русия, даже се е стигнало до кървави гонения, мъчения и смърт. И всичко това се върши под най-благовидни предлози: истинските християни са обявени за „врагове на народа, на общественото благо и обществения ред“, смятат се за „размирници“ и „разколници“. „Лукавите духове, разпратени по целия свят, ще събуждат у хората най-високо мнение за антихриста, всеобщ възторг, непреодолимо влечение към него“ (преп. Ефрем Сирин, слово 106). Нещо подобно ние видяхме по отношение на такива истински предтечи на антихриста като Ленин и Сталин. Това бяха един вид „репетиции“ на всичко, което ще става в още по-големи мащаби при антихриста. „С много черти Св. Писание е изобразило тежестта на последното гонение срещу християнството и жестокостта на гонителя. Решаваща и определяща черта е названието, което в Писанието се дава на този ужасен човек; той е наречен „звяр“ (Откр. 13:1), докато падналият архангел е наречен „змей“ (Бит 3:1). Двете названия много вярно изобразяват характера на двамата Божии врагове. Единият от тях ще действува по-прикрито, другият — по-явно. Но на звяра, който има сходство с всички зверове и съединява в себе си тяхната разнообразна жестокост, „змейт даде силата си и престола си, и голяма власт“ (Откр. 13:2). Тогава за Божиите светии ще настане страшно изпитание: лукавството, лицемерието, чудесата на гонителя ще се усилят, за да ги излъжат и прелъстят изтънчените, добре обмислени и прикрити с коварна изобретателност преследвания и притеснения, както и неограничената власт на мъчителя ще ги поставят в най-затруднително положение. Техният малък брой ще изглежда нищожен пред цялото човечество, а на мнението им ще приписват особено безсилие: всеобщо презрение, омраза, клевети, притеснения, насилствена смърт — такъв ще бъде техният жребий. Само с особената помощ на Божията благодат и под нейното ръководство, Божиите избраници ще могат да се противопоставят на Божия

враг, да изповядат пред него и пред всички хора Господа Иисуса Христа.“ Колко познато ни е всичко това! Сякаш е взето направо от съвременния ни живот. Само съвсем духовно сляп човек или такъв, който е вече на служба при слугите на антихриста няма да признае, че ние се намираме в предверието на неговото царство и вече започваме да изпитваме върху себе си всичко описано по-горе! Но как и защо хората ще отхвърлят Христа и ще приемат антихриста? И на този въпрос епископ Игнатий дава прекрасно обяснение. По същия начин, както те са се отрекли от Христа преди повече от 19 века и са Го разпънали на кръста. „Християнството ни е предадено така ясно и определено, че няма никакво оправдание за онези, които не го познават. Причината за тяхното незнание е **само тяхното произволение** (свободно скланяне на волята към зло). Както слънцето свети на небето, така свети и християнството. Онзи, който съзнателно затваря очи, нека приписва своето невиждане и незнание на собственото си произволение, а не на липсата на светлина. Причината за отхвърлянето на Богочовека се крие в самите хора. В тях се крие и причината за приемането на антихриста. „Аз дойдох в името на Моя Отец — свидетелствува Господ Иисус Христос пред юдеите — и не Ме приемате; но ако друг дойде в мое име, него ще приемете“ (Иоан 5:43). Тук юдеите са наречени едновременно и отхвърлящи Христа и приемащи антихриста, макар че за него се споменава като за такъв, който има да дойде. Отхвърляйки Христа по настроението на духа си, **те с това са се присъединили към онези, които ще приемат антихриста**, макар да са завършили своето земно странствувание много столетия преди идването му. Те са извършили най-чудовищното негово дело: Богоубийството. За времето на антихриста и за самия него не е оставено подобно злодеяние И тъй като те са били враждебни по дух на Христа, то техният дух се е намирал в общение с антихриста, въпреки че са били отделени от него с огромен период от време, достигащ днес края на второто хилядолетие. „Всеки дух — казва св. Иоан Богослов, — който не изповядва, че в плът е дошъл Иисус Христос, не е от Бога: това е духът на антихриста, за когото сте слушали, че иде, и сега вече е в света“ духом. (1 Иоан 4:3). Онези, които се ръководят от духа на антихриста отхвърлят Христа. Те са приели антихриста с духа си, встъпили са в общение с него, покорили са му се и са му се поклонили духом, като са го направили свой бог. „И затова Бог ще им прати действие на заблуда (т. е. ще допусне да бъдат обхванати от него — арх. А.), за да повярват на лъжата, та да бъдат осъдени всички, които не са повярвали на истината, а са обикнали неправдата“ (2 Сол. 2:11-12). В Своето допущение Бог е правосъден. Неговото допущение ще бъде удовлетворение на Божията правда, т. е. едновременно изобличение и съд за човешкия дух. И тъй, антихристът ще дойде в определеното за него време. Неговото идване ще бъде предшествувано от общо Отстъпление от християнската вяра от повечето хора на земята. Със своето отстъпничество от Христа човечеството ще се подготви да посрещне антихриста, да го приеме с духа си. В самото устройство на човешкия дух ще възникне такова силно желание, зов към антихриста, съчувствие към него, както при силна болест човек изпитва жажда за смъртоносна напитка. Чуват се подканвания, раздават се призоваващи гласове в човешкото общество, които говорят за неотложна необходимост от такъв гений на гениите, който да доведе материалното развитие и преуспяване до най-висока степен и да въдвори на земята такова благоденствие, при което раят и небето ще станат за човека **излишни**. Появяването на антихриста ще бъде логична, справедлива, естествена последица от общата нравствена и духовна насоченост на човечеството.“ Наистина богомъдри, пророчески са тези думи на великия светилник на нашата руска църква. Той прозорливо е написал всичко това преди повече от сто години, когато животът в Русия е бил сравнително спокоен, нормален и на никого на ум не е минавало какво Бог ще отсъди да преживеем през последното столетие и особено през последните страшни,

наистина „апокалиптически“ петдесет години, когато на мнозина започна да се струва напълно разбираемо, че краят на света е съвсем близо, пред самите ни врати. И всичко, което сега наблюдаваме в света, в църковния и обществено-политически живот на хората, напълно отговаря на описаните по-горе предсказания на великия руски светител. Ако човек се замисли сериозно над всичко, което става днес, то ще му стане ясно, че никога, през цялата си досегашна история светът не е бил толкова близо до антихриста, както в наши дни. Въпросът е само в сроковете, които не са ни открити. Ние, синовете и дъщерите на Православната Църква, трябва да бъдем безкрайно благодарни на епископ Игнатий за това, че той още преди сто години така ярко е нарисувал пред нашите духовни очи картината на всичко, което сега се сбъдва пред нас и на всичко, което ще се случи може би в недалечно бъдеще. Ние сме предупредени за всичко и ще дадем страшен отговор, ако при това започнем лекомислено да затваряме очи, уверявайки себе си и околните, че нищо особено не се случва, че животът се развива нормално и че с всичко, което става трябва да се примирим в душата си, без да се боим и без да предприемаме нищо — „да плуваме по течението, както всички“ или „да вървим в крак с времето“, което стремително ни носи към антихриста. „Солта губи силата си“! Църквата престава да бъде църква, а се превръща в „лъжецърква“, която ще приеме антихриста като свой „месия“ [3], с изключение на малкото останали истинно вярващи, чийто брой, по думите на епископ Игнатий, става все по-оскъден и по-оскъден. Цялата съвременна култура и целият човешки живот, насочени изключително към осигуряване на външно, чисто земно благосъстояние на хората, усилено и бързо подготвят света за възцаряването на антихриста. И така, крайно време е всеки един от нас да определи къде и с кого е: дали е сред малкото останали истинно вярващи, сред „малкото стадо“, както го е нарекъл сам Христос, нашият Спасител (Лука 12:32) — дали е с Христа или с Неговия враг — антихриста?

МОЛИТВА

*Оптинскаго старца иеросхимонаха Анатолия младшаго
(+12 авг. 1922)*

Избави мя, Господи, от прельщения антихриста скоро грядущаго, богомерзкаго и злохитраго, и укрий мя от сетей того в сокровенней пустыни спасения Твоего. Дажь ми, Господи, крепость и мужество исповедати твердо имя святое Твое, во еже страха ради дьявольскаго не отступити и не отрещися Тебе, Спаса и Искупителя моего, и Церкви святых Твоя. Но даруй ми, Господи, днем и ноцию плакаться и слезы точити о гресех моих, и пощади мя, Господи, в час Страшнаго суда Твоего. Аминь. Избави ме, Господи, от измамите на богомерзкия и коварен антихрист, който приближава да дойде, и скрий ме от неговите примки в тайното убежище на Твоео спасение. Дай ми, Господи, сила и мъжество да изповядам твърдо Твоео свято име, та поради страх от дявола да не отстъпя и да не се отрека от Тебе, моя Спасител и Изкупител и от Твоята света Църква. Но дарувай ми, Господи, ден и нощ да проливам сълзи за греховете си и пощади ме, Господи, в часа на Страшния Твой съд. Амин.

Бележки

1. Посветено на 100-годишнината от кончината на еп. Игнатий Брянчанинов, канонизиран от Руската Православна Църква през 1988 г. (виж с. 27)
2. Мат. 5:13. Подчертаното е навсякъде от оригинала.

3. Вж. също – [Триадицкий епископ Фотий, Слово в деня на св. благоверни княз Борис-Михаил, Покръстител на българите.](#)

© 2001—2005. **Православна беседа.** Части от четивата могат да се цитират при посочване на адреса на сайта (<http://pravoslavie.domainbg.com>). Цялостното преиздаване на текстове в печатно тяло или в електронен вид — само с писмено разрешение от редакцията.